

‘Duurzaam’ ABP: het grootste pensioenfonds van Nederland benadeelt en misleidt de eigen deelnemers

Posted on 21 januari 2023 by Eduard Bomhoff

In oktober 2021 maakte pensioenfonds ABP bekend dat het alle aandelen in oliebedrijven, gas en steenkool snel wilde verkopen: 15 miljard in de verkoop. Eind maart 2023 moeten al die aandelen zijn afgestoten, maar we kunnen nu al een miljardenverlies inboeken. Aandelen in Shell, bijvoorbeeld, hebben het sinds oktober 2021 ruim 50 procent beter gedaan dan het gemiddelde van de beurs. Ik zou daarom vandaag schatten dat het ABP met die actie 3 tot 7 miljard euro heeft verloren.

Het ABP gaf in 2021 zelf toe dat deelnemers bezorgd zijn dat ‘verantwoord en duurzaam beleggen ten koste gaat van het rendement en dus van de hoogte van de pensioenen’ (jaarverslag 2021, p. 49). Daarom beloofde het ABP dat ‘eigen onderzoek uitwijst dat de pensioenen niet lager zullen worden’.

Wel, misschien was de verkoop van Shell aandelen een eenmalige, ongelukkige greep. Nog steeds jammer van de verloren miljarden, maar hopen dat de beleggers van het ABP vanaf vandaag meer geluk hebben.

Die beleggers weten natuurlijk ook niet hoe hun nieuwe beleid gaat uitwerken voor de pensioenen, maar hebben daarom uit eigenbelang een besluit genomen dat iedereen die iets weet van beleggen doet huiveren. Ze hebben de onfhankelijke en al lang bestaande index met historische en aktuele cijfers over internationaal beleggen, waar ze tot vorig jaar altijd hun prestaties mee vergeleken, afgeschaft en gaan die vervangen door een nieuwe index voor internationaal 'verantwoord en duurzaam'beleggen die ze zelf hebben gemaakt. Speler en scheidsrechter tegelijk met 140 miljard aan aandelen.

Vorig jaar de eerste 3-7 miljard verloren, vergeleken met de officiële wereldindex, maar vanaf nu de resultaten getoetst aan een zelf verzonnen maatstaf. Niet moeilijk om te zien hoe schandalig dat is.

Vergelijk de ABP-beleggingen met een wereldindex en zie direct dat vorig jaar 3-7 miljard slechter uitkwam voor het ABP dan wanneer was belegd volgens de index (en met veel minder kosten, zie – mijn column van vorige week.

Maar vergelijk de ABP-beleggingen met een zelfgemaakte index waar alles wat riekt naar olie, gas of steenkool ook is weggelaten en je ziet dus niets meer. Het ABP had vorig jaar een slecht jaar, de eigen geconstrueerde index was daar het spiegelbeeld van, had net zo'n slecht jaar, en dus is er geen kloof die ABP-deelnemers informeert over hun offer voor het 'duurzame' beleid.

Vandaag klimaat, gisteren kinderarbeid

Dit wordt dus onze griezelige werkelijkheid. De beleggers maken hun eigen mandaat en toetsen dat aan een zelf-verzonnen index. En het is nog erger. Er bestaat een enquete onder die ABP-beleggers: en die willen zich 'vooral richten op klimaatactie en betaalbare/duurzame energie. Ruim de helft vindt dat er "verantwoord" moet worden belegd, ook al gaat dit ten koste van het pensioen.'

Vijf jaar eerder was er ook zo'n enquete onder de beleggers van het ABP. Maar toen vond een meerderheid nog dat 'verantwoord'beleggen niet ten koste mocht gaan van het rendement. Onderwerpen die zij *toen* het belangrijkst vonden voor verantwoord beleggen waren mensenrechten en kinderarbeid. Nu is het dan

'klimaat'; over vijf jaar misschien klimaat met nog tien andere sympathieke prioriteiten, ook die zo nodig 'ten koste van het pensioen'.

Wat 'verantwoord' heet is willekeur

Daar zien we meteen het tweede grote probleem. Het is al fout als de beleggers van het ABP hun prestaties afmeten aan een eigen huis-index zonder historie en ijking, maar het wordt dubbel fout wanneer ze het etiket 'verantwoord' voor zichzelf claimen, en dat dan iedere paar jaar opnieuw invullen, geheel naar eigen inzicht en zonder mandaat van de deelnemers.

ABP-baas Harmen van Wijnen vindt dit kennelijk allemaal goed. Maar als de Eerste Kamer de pensioenwet van De Nederlandsche Bank (DNB) aanneemt, komt straks het probleem van het 'invaren'. Kunnen we enig vertrouwen hebben dat het ABP van te voren een eerlijke schatting maakt van de kosten en de risico's van die operatie, en protest aantekent bij DNB wanneer die kosten wel erg hoog lijken te worden? Onwaarschijnlijk dat het ABP, ons grootste pensioenfonds, open en eerlijk is over het 'invaren', wanneer het ABP nu al druk bezig is om de kosten van het 'verantwoord' beleggen te verstoppen?

Dwang van DNB

Tot nog toe heeft Van Wijnen geen woord van twijfel of kritiek laten horen jegens de dwang van De Nederlandsche Bank – integendeel, hij beweerde dat we met de nieuwe wet de 'ijstijd' van het bestaande systeem eindelijk achter ons kunnen laten.

Wie zo iets beweert mag wel uitleggen waarom ons huidige systeem zo wordt benijd in het buitenland, en ook waarom zijn drie meest bekende oud-topmanagers, Jelle Mensonides, Jean Frijns en Dick Sluimers artikelen hebben geschreven en brieven hebben ondertekend om het huidige systeem met een paar wijzigingen te behouden.

Van Wijnen heeft mijn vertrouwen verspeeld met de roekeloze vrijheid die hij zijn beleggers heeft gegeven en met zijn veel te dienstbare, kritiekloze houding jegens DNB. De eerste stap naar het herstel van vertrouwen is het aanwijzen van een 'custodian' ['behoeder'] voor het ABP. Elk professioneel pensioenfonds hoort zo'n zogenaamde custodian aan te wijzen – wellicht een buitenlandse specialist zoals

Northern Trust – met onder andere als taak om onafhankelijk de indices te kiezen voor de beoordeling van de beleggers en te rapporteren aan het bestuur over de uitkomsten en overe de gemaake kosten.

Een pensioenfonds waarmee het ABP zichzelf wel vergelijkt (zie research van Prof. Onno Steenbeek) is het *Ontario Teachers' Pension Plan*. Daar verklaart artikel 3.2 van de statuten: "The Custodians appointed by the Board shall perform the duties required of the Custodians" en zo hoort dat ook. En z'n custodian hoort net als de accountant onafhankelijk te zijn. Bij het ABP is dochter APG feitelijk zelf de custodian voor wat betreft de beoordeling van de beleggingen (zie hier).

Heeft die kostbare verkoop van aandelen Shell iets opgeleverd? Een lagere koers van het aandeel is lastig voor een onderneming met veel vreemd vermogen, maar omdat Shell weinig vreemd vermogen heeft, is het niet waarschijnlijk dat verkoop van Shell-aandelen veel druk zet op het management. En het laatste wat de milieu-aktivisten zullen wensen is toch dat Shell-aandelen ooit zo goedkoop worden dat Aramco uit Saoedie-Arabië een overname-bod uitbrengt.

'Verantwoord', maar geen verantwoording

Ik zie de logica van de verkoop van aandelen Shell dus niet zo, en dat kan aan mij liggen, maar de beleggers van het ABP hebben me niet aan meer inzicht geholpen, want die leggen het niet uit. Ze noemen het 'verantwoord', maar leggen geen verantwoording af.

Op 6 juli 2022 sprak premier Rutte over Shell, maar heel anders dan de beleggers van het ABP: 'So you can imagine how delighted I am that Shell has chosen to make this massive investment in Holland Hydrogen here in the Netherlands'. Het zou de beleggers van het ABP sieren wanneer ze ook daarom terug komen op hun besluit van oktober 2021, en het zou Van Wijnen helpen om vertrouwen terug te winnen wanneer hij zo'n *custodian* aanstelt als scheidsrechter over het succes van de eigen beleggers.

Eduard Bomhoff is oud-hoogleraar economie aan de EUR, Nyenrode en – tot voor kort – Monash University. Hij was in 2002 vice-premier in het kabinet Balkenende-I. Hij publiceert zijn columns al vier jaar in Wynia's Week.

We vallen u er niet graag mee lastig, maar het is natuurlijk wel waar: de ***donateurs vormen het fundament van Wynia's Week.*** *U maakt het als donateur mogelijk*

dat ons online magazine 104 keer per jaar verschijnt. Doneren kan op verschillende manieren, kijk ***HIER****.* ***Alvast hartelijk dank!***